

Informasjonskompetanse

Del 1

Litteratursøk

Mats Ivan Larsen og David Wulff Sæther
i prosjektet Studenttjenester i folkebibliotek
Temamøte 17. oktober 2023

VIBEKE BÅRNES • MARIANN LØKSE

INFORMASJONS- KOMPETANSE

Håndbok i KILDEBRUK og REFERANSETEKNIKKER

2. UTGAVE

GAPPELEN DAMM
AKADEMISK

(Bårnes & Løkse, 2015)

Hva er Informasjonskompetanse?

«... en samling ferdigheter som gjør en person i stand til å identifisere når informasjon er nødvendig, og som setter vedkommende **i stand til å lokalisere, vurdere og effektivt anvende denne informasjonen**»

(Moseid & Redse, 2011. Sitert i Bårnes & Løkse, 2015)

Informasjonskompetanse

Finne informasjon → Litteratursøk

Vurdere informasjon → Kildekritikk

Anvende informasjon → Referansehåndtering

«Biblioteket skal være en kunnskapsarena der befolkningen skal ha tilgang til forskning og kunnskapskilder, og bidra til utvikling av kritisk tenkning og digital dømmekraft»

(Kulturdepartementet & Kunnskapsdepartementet, 2019 s. 21)

Hvor finner man informasjon?

Evaluering av informasjonsbehov

- Hvilken informasjon trenger du?
- Hva er formålet med informasjonsinnhenting?
- Hvilke informasjonskilder har du tilgjengelig?

Studentenes informasjonsbehov

- Pensum
- Tilleggsstoff til pensum
- Artikler og bøker som belyser bestemt tema/sak
- Stoff til hjemmeoppgave, semesteroppgave, Bachelor- eller masteroppgave

Informasjonskilder som kan være aktuelle for en problemstilling

...lærebøker, fagbøker, fagleksika, ordbøker, håndbøker, artikler, masteroppgaver, doktorgradsavhandlinger, offentlige dokumenter, statistikk, avisartikler, nettsteder og en rekke andre kilder.

(Bårnes & Løkse, 2015)

Hva kjennetegner en god faglig kilde?

- Skrevet av fagfolk og for fagfolk
- Bygger på andre faglige kilder
- Redaksjonell prosess

(Låg 2023)

Biblioteket

... som fysisk rom

... som en samling nettressurser

Oria

Felles søketjeneste og bibliotek katalog for norske UH-bibliotek

<https://uit.no/ub>

<https://uit.oria.no/>

Oria Databaser e-tidsskrifter Pensum Munin

Søk etter bøker, tidsskrift, artikler m.m.

Eks: Lord of the rings

[Logg på Oria](#) / [UNN-ansatte](#) [Avansert søk](#) / [Søkehjelp?](#)

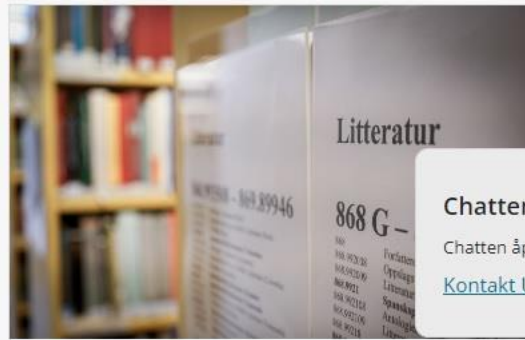
I DAG

Bibliotek	Betjent	Selvbetjent
Alta	09:00-15:00	08:00-23:00
Hammerfest	-	-
Harstad	-	Døgnåpent
Kultur- og samfunnsfag	10:00-14:00	09:00-15:00
Kunstakademiet	-	06:00-00:00
Museet	-	-
Musikk	10:00-14:00	-
Narvik	-	08:00-23:00
Natur- og helsefag	10:00-14:00	07:00-23:00
Psykologi og jus	10:00-14:00	07:00-23:00

Alt om lån
Låne, bestille, fornye og returnere bøker

Søkehjelp
Få hjelp til litteratursøk i Oria og databaser, finn pensum eller bestill søkehjelp fra biblioteket.

Nyttige ressurser
Ordbøker og oppslagsverk, tilgang til Nasjonalbiblioteket, tilrettelegging, andre nyttige apper

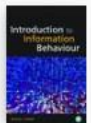

Chatten er sommerstengt
Chatten åpner igjen 14. august.
[Kontakt Universitetsbiblioteket](#)

Mitt bibliotek ▼ informasjonskompetanse 2015 X 🔍 AVANSERT SØK

AKTUELT
[Stans i tilgang til pensumlitteratur i Nettbiblioteket](#)
Fra 22. mars 2023 stanser Nasjonalbiblioteket tilgang til digital pensumlitteratur for studenter.

0 valgt SIDE 1 1-10 av 18 Treff Tilpasse personlig

- 1** **FLERE UTGAVER**
Informasjonskompetanse : håndbok i kildebruk og referanseteknikker
Vibeke Bårdsdatter Bårnes (1954-) (forfatter)
Mariann Løkse (1969-) (forfatter)

📖 2 utgaver funnet. Klikk for å se alle utgaver >
- 2** **BOK**
Introduction to information behaviour
Nigel Ford (forfatter)
2015
📖 Tilgjengelig fra UiT - Norges arktiske universitet >
- 3** **ARTIKKEL**
Informasjonskompetanse til folket
Andreassen, Helene ; Figenschou, Lars ; Løkse, Mariann ; Låg, Torstein
Bok og bibliotek, 2015, Vol.82 (3)
📖 Tilgjengelig online >
- 4** **FLERE UTGAVER**
Del gleder : digital kompetanse i barnehagen
Marianne Undheim (1971-) (forfatter)

📖 2 utgaver funnet. Klikk for å se alle utgaver >

Tilpass dine resultater
 Inkluder materiale ditt bibliotek ikke har tilgang til
 Søk i fulltekst

Sorter etter Relevans ▼

Vis kun ^
Materiale fra bibliotekskatalogen (5)
Fulltekstdokumenter (16)
Fysiske dokumenter (5)
Open Access

Materialtype ^
Bøker (8)
Trykte bøker (5)
Konferanseforedrag (5)
Rapporter (2)
Avhandlinger (2)
[Vis mer](#)

Utgivelsesår / Opprettelsesdato ^
Fra Til Avgrens
2001 2019

Språk ^
Norsk (9)
Engelsk (8)

BOK
Informasjonskompetanse : håndbok i kildebruk og referanseteknikker

Vibeke Bårdsdatter Bårnes (1954-) (forfatter)

Mariann Løkse (1969-) (forfatter)

2015

📖 Tilgjengelig fra UiT - Norges arktiske universitet

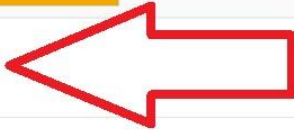
- TIL TOPPEN
- FINN OG BESTILL
- SEND TIL
- INNHALDSINFO...
- DETALJER
- ANDRE RESSURS...
- VIRTUELL HYLLE

Finn og bestill ^

Logg på for å bestille 🗑️ Logg på

- Bøker som er på hylla i ditt bibliotek, skal ikke bestilles, men hentes fra hylla.
- Er du fjernstudent, se bestillingsinformasjon

UiT Kultur- og samfunnsfagbiblioteket > UBT/KS > 001.81 Bår
(10 av 12 eksemplarer tilgjengelig, 0 lånere på venteliste)

UiT Natur- og helsebiblioteket > UBT/NH > 808.066 Bår
(4 av 4 eksemplarer tilgjengelig, 0 lånere på venteliste)

UiT Psykologi- og jusbiblioteket > UBT/PJ > 001.81 Bår
(4 av 4 eksemplarer tilgjengelig, 0 lånere på venteliste)

UiT Hammerfestbiblioteket > UBT/HF > 808.066 Bå
(3 av 3 eksemplarer tilgjengelig, 0 lånere på venteliste)

UiT Narvikbiblioteket > UBT/NARVIK > 808.06 Bå
(3 av 3 eksemplarer tilgjengelig, 0 lånere på venteliste)

UiT Altabiblioteket > UBT/ALTA > 808.066 B
(2 av 3 eksemplarer tilgjengelig, 0 lånere på venteliste)

UiT Musikkbiblioteket > UBT/MUS > 808.066 Bå
(2 av 2 eksemplarer tilgjengelig, 0 lånere på venteliste)

UiT Harstadbiblioteket > UBT/HAR > 808.066 Bår

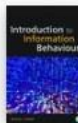

Mitt bibliotek ▼ informasjonskompetanse 2015 X

AVANSERT SØK

AKTUELT
[Stans i tilgang til pensumlitteratur i Nettbiblioteket](#)
Fra 22. mars 2023 stanser Nasjonalbiblioteket tilgang til digital pensumlitteratur for studenter.

0 valgt SIDE 1 1-10 av 18 Treff Tilpasse personlig

- 1 **FLERE UTGAVER**
Informasjonskompetanse : håndbok i kildebruk og referanseteknikker
Vibeke Bårdsdatter Bårnes (1954-) (forfatter)
Mariann Løkse (1969-) (forfatter)

2 utgaver funnet. Klikk for å se alle utgaver >
- 2 **BOK**
Introduction to information behaviour
Nigel Ford (forfatter)
2015
Tilgjengelig fra UiT - Norges arktiske universitet >
- 3 **ARTIKKEL**
Informasjonskompetanse til folket
Andreassen, Helene ; Figenschou, Lars ; Løkse, Mariann ; Låg, Torstein
Bok og bibliotek. 2015. Vol.82 (3)
Tilgjengelig online >
- 4 **FLERE UTGAVER**
Del gleder : digital kompetanse i barnehagen
Marianne Undheim (1971-) (forfatter)

2 utgaver funnet. Klikk for å se alle utgaver >

Tilpass dine resultater
 Inkluder materiale ditt bibliotek ikke har tilgang til
 Søk i fulltekst

Sorter etter Relevans ▼

Vis kun ^

- Materiale fra bibliotekskatalogen (5)
- Fulltekstdokumenter (16)
- Fysiske dokumenter (5)
- Open Access

Materialtype ^

- Bøker (8)
- Trykte bøker (5)
- Konferanseforedrag (5)
- Rapporter (2)
- Avhandlinger (2)
- Vis mer

Utgivelsesår / Opprettelsesdato ^

Fra Til Avgrens
2001 2019

Språk ^

- Norsk (9)
- Engelsk (8)

Mitt bibliotek informasjonskompetanse 2015

AKTUELT
[Stans i tilgang til pensumlitteratur i Nettbiblioteket](#)
Fra 22. mars 2023 stanser Nasjonalbiblioteket tilgang til digital pensumlitteratur for studenter.

0 valgt SIDE 1 1-10 av 18 Treff Tilpasse personlig

1 **FLERE UTGAVER**
Informasjonskompetanse : håndbok i kildebruk og referanseteknikker
Vibeke Bårdsdatter Bårnes (1954-) (forfatter)
Mariann Løkse (1969-) (forfatter)

2 utgaver funnet. Klikk for å se alle utgaver >

2 **BOK**
Introduction to information behaviour
Nigel Ford (forfatter)
2015
Tilgjengelig fra UiT - Norges arktiske universitet >

3 **ARTIKKEL**
Informasjonskompetanse til folket
Andreassen, Helene ; Figenschou, Lars ; Løkse, Mariann ; Låg, Torstein
Bok og bibliotek, 2015, Vol.82 (3)
Tilgjengelig online >

4 **FLERE UTGAVER**
Del gleder : digital kompetanse i barnehagen
Marianne Undheim (1971-) (forfatter)

2 utgaver funnet. Klikk for å se alle utgaver >

Tilpass dine resultater
 Inkluder materiale ditt bibliotek ikke har tilgang til
 Søk i fulltekst

Sorter etter Relevans

Vis kun
Materiale fra bibliotekskatalogen (5)
Fulltekstdokumenter (16)
Fysiske dokumenter (5)
Open Access

Materialtype
Bøker (8)
Trykte bøker (5)
Konferanseforedrag (5)
Rapporter (2)
Avhandlinger (2)
Vis mer

Utgivelsesår / Opprettelsesdato
Fra 2001 Til 2019 Avgrens

Språk
Norsk (9)
Engelsk (8)

Oppsummering så langt

- Tilpass informasjonsinnhenting etter informasjonsbehovet
- Valg av kilder krever kritisk vurdering
- Kildenes **kvalitet** og **relevans** de viktigste kriteriene for akademisk skriving
- Studenter har tilgang til fagbibliotekets elektroniske ressurser hjemmefra
- Bruk av faglige databaser gir ofte bedre og mer relevante treff

Søketips!

Fra Bårnes & Løkse 2015
- og noen til...

Hvor «treffer» søkeordene?

Omega-3 forebygg* hjertesykdom*

Søkeordene må finnes

- i metadataene i Oria - eller
- i sammendraget (hvis det finnes)

ARTIKKEL

[Omega-3-tilskudd forebygger ikke hjertesykdom](#)

Myhre, Peder Langeland ; Seljeflot, Ingebjørg ; Arnesen, Harald
Tidsskrift for den Norske Lægeforening, 2021, Vol.141 (6)

 FAGFELLEVDERT TIDSSKRIFT

[Tilgjengelig online](#)

Tittel	Omega-3-tilskudd forebygger ikke hjertesykdom
Forfatter	Myhre, Peder Langeland > Seljeflot, Ingebjørg > Arnesen, Harald >
Språk	Norsk (Bokmål) Norsk
ID	ISSN: 0029-2001 EISSN: 0807-7096 DOI: 10.4045/tidsskr.21.0033
Er del av	Tidsskrift for den Norske Lægeforening, 2021, Vol.141 (6)
Emner	forebygging > hjertesykdommer > omega-3 fettsyrer >
Kilde	DOAJ Directory of Open Access Journals Norart Open Access EZB FREE

Før du setter i gang

- Vær bevisst på hvilken type informasjon du trenger
- Start søket bredt og avgrens etter hvert

Formuler effektive søkeord

Ta utgangspunkt i problemstillingen eller emnet du skal skrive om, og lag ei liste over de mest sentrale emneordene før du søker.

Synonymer og fagtermer

- For få treff? Bruk ordbøker og finn synonymer
- Det lønner seg å kjenne viktige fagbegreper i ditt felt

Søkespråk

- Søkespråket må tilpasses søkekilden
- Det er kun hvis du søker i norske databaser at du bør bruke norske søkeord

Trunkering

Å trunkere betyr å erstatte deler av et ord, som oftest mot slutten, med et spesialtegn

Femini*

= treff på feminist, feminisme og feminin

Frasesøk

Når du vil søke etter et begrep eller liknende som består av flere ord i en gitt rekkefølge

«fair trade chocolate»

«contemporary postcolonial theory»

Kombinasjon av søkeord

AND (OG)

Gir treff der begge ordene er med:

Prostitu* AND fattig*

OR (ELLER)

Gir treff der begge eller bare ett av begrepene forekommer

Prostitu* OR trafficking*

NOT (IKKE)

Brukes for å redusere treffmengden ved å utelate en term

Overflødige søkeord....

Svangerskapsforgiftning hos gravide kvinner

Kombinere søkeord med OR / AND

Jeg skulle hatt noe om.....

Lærevansker hos minoritetsspråklige
barn og unge i Troms og Finnmark

Kombinere søkeord med OR / AND

Lærevansker hos minoritetsspråklige barn og unge i Troms og Finnmark

- Lærevansker
- Minoritetsspråklige
- Barn og unge
- Troms og Finnmark

Kombinere søkeord med OR / AND

Lærevansker hos minoritetsspråklige barn og unge i Troms og Finnmark

- Lærevansker
  - (lærevansker OR dysle* OR «learning difficult*»)
- Minoritetsspråklige
- Barn og unge.....kanskje?
- Troms og Finnmark.....?

Sammensatt søk med OR / AND

Lærevansker hos minoritetsspråklige barn og unge i Troms og Finnmark

- Lærevansker

- (lærevansker OR dysle* OR «learning difficult*»)

- Minoritetsspråklige

- (minorit* OR sami* OR kven*)

- Barn og unge

- Troms og Finnmark

Kombinere søkeord med OR / AND

Lærevansker hos minoritetsspråklige barn og unge i Troms og Finnmark

- Lærevansker

- (lærevansker OR dysle* OR «learning difficult*»)

- Minoritetsspråklige

- (minorit* OR sami* OR kven*)

- Barn og unge.....elever?

- Troms og Finnmark

Kombinere søkeord med OR / AND

Lærevansker hos minoritetsspråklige barn og unge i Troms og Finnmark

- Lærevansker

- (lærevansker OR dysle* OR «learning difficult*»)

- Minoritetsspråklige

- (minorit* OR sami* OR kven*)

- Barn og unge.....elever?

- Troms og Finnmark.....

Referanseliste:

- Bårnes, V. B., & Løkse, M. (2015). *Informasjonskompetanse : håndbok i kildebruk og referanseteknikker* (2. utg., p. 128). Cappelen Damm akademisk.
- Kulturdepartementet & Kunnskapsdepartementet (2019). Rom for demokrati og dannelse: Nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023 <https://www.regjeringen.no/contentassets/18da5840678046c1ba74fe565f72be3d/nasjonal-biblioteksstrategi-endelig-uu.pdf> [Lesedato 16.10.2023]